

Saskia De Coster
Wat alleen wij horen

2016
Uitgeverij XL
Zoetermeer

Nog zeven maanden

Er zijn mensen die zeggen dat alles wat je meemaakt, je op een of andere manier verandert. Alles, van het madeliefje dat je ooit plukte in de weide van je kindertijd tot de kans die je niet greep omdat je er nog niet klaar voor was, van die ochtend dat je alleen wakker werd tot die avond toen een vreemde hand even de jouwe raakte in een druk café. Het vormt je allemaal, menen zij, het stuurt je voortdurend bij.

Er zijn mensen die beweren dat niemand echt verandert. Geen herinnering, geen ervaring, geen andere mens kan hun harde contouren aan stukken slaan. Je bent en blijft wie je bent. Tot op een dag ook zij worden ingehaald door iets wat ze niet in hun dode hoek hebben zien aankomen.

De mensen die blijven veranderen, de onveranderlijke mensen en alle anderen, je vindt ze overal, in elke stad. Ook hier bevolken ze de straten en gebouwen. Het New York van Europa wordt deze stad ook wel genoemd omdat ze even onvermoeibaar is, omdat hipheid en traditie elkaar hier omarmen, omdat originele denkers en durvers de stad haar zoveelste adem geven. Na al die eeuwen van heen en weer slingeren tussen historische grootsheid en verval op de hoge hakken van restauratiesteigers, na al die oorlogen, herstelperiodes en gloriemomenten blijft deze stad haar veer-

kracht bewijzen. Terwijl ze op sommige plaatsen in duigen valt, rijst ze in andere wijken weer op, eerst als een kind dat leert lopen en vervolgens als trendsetter waar anderen achteraan hollen.

In de loop van de eeuwen heeft ze enorme aantallen bewoners verwelkomd en geherbergd. Doorlopend, dag en nacht, zonder adempauze, worden er in haar ziekenhuizen, huiskamers en ook wel eens op een van haar bussen of in een overvolle supermarkt stadsbaby's geboren. Maar net zo goed neemt de grootstad dagelijks afscheid van haar bewoners op een van haar bloemenmarkten, in haar bars, voor of achter haar historische gevels, in haar discotheken en kantoren. Ieder halfuur, om precies te zijn, komt er een nieuwe stedeling bij en trekt er eentje weg, naar de stadstrand, naar een ander land of de eeuwigheid, in een perfecte aflossing van de wacht.

Over de vele pogingen om het lot om te buigen, de gewoontes en de ongeschreven regels te doorbreken, het verlangen en de angst te slim af te zijn, bestaan amper cijfers. Het zijn enkel de spectaculaire overwinningen en de pijnlijke missers die het tot nieuws schoppen terwijl zo vele stadsbewoners proberen. Hun blokkentoren van pogingen staat vaak wankel of dondert omlaag. Soms geraakt er iemand hogerop, een enkele keer loopt iemand regelrecht in de armen van het geluk.

De grootstad, op solide Europese gewoontes gebouwd, heeft altijd de deur opengezet voor groei en vooruitgang, maar nu barst ze uit haar voegen door de toevloed aan nieuwe mensen die haar geschiedenis niet delen. Ze siddert van onzekerheid bij de gedachte aan haar toekomst, terwijl ze om zichzelf op te peppen op bord en banners uitroept hoe Gewoon Buitengewoon ze is, een verbindende slogan bedacht door een dikbetaald marketingbureau.

Een grootstad als een te goed gelukte mislukking en een gelukkig mislukte neuroot: te gezapig om dodelijk efficiënt en geordend te zijn, te geordend om de chaos te laten zegevieren in haar straten, te chaotisch in haar megalomane projecten om alle wijken om te toveren tot het evenbeeld van die paar luxestraten in haar centrum. Tegelijkertijd is ze ontroerend dankbaar voor haar meesterwerken uit de baroktijd die de hele wereld lokken.

Dat is zij, de grootstad van twee miljoen mensen, met miljoenen plannen en dromen die haar dag en nacht plagen en overwoekeren, haar gek maken van de jeuk op onwelvoeglijke plaatsen, haar uitdagen en trots laten paraderen omdat ze zichzelf eindeloos blijft heruitvinden.

Een stad als een eeuwigdurend verhaal van verandering en verlangen.

Op een vroege winterochtend strijkt een zwerm parkieten neer bij het oude Atlasgebouw. Toen het appartementsgebouw in 1920 werd opgetrokken, bevond het zich aan de stadsrand, maar de altijd groeiende stad heeft die allang opgeslokt. De vogels lijken zacht te knikken, om het bejaarde gebouw een stille begroeting toe te werpen. Het Atlasgebouw zucht, blij met de minieme aandacht, moe na zo vele jaren slijtage. In geen enkele toeristische gids wordt het Atlasgebouw vermeld, niemand zal het prijzen om zijn prachtige of tenminste bijzondere uitzicht. En toch was het ooit een opmerkelijk gebouw, ontworpen door een vooruitstrevende architect, met een fraaie marmeren inkomhal en op de gevel enkele elegante smeedijzeren decoraties, zoals dat in de jaren twintig mode was. Maar met zijn puisten van opbollende verf, de kromme afhangende wenkbrauwen van regenpijpen die het traag begeven, de kwijl langs vensterbanken, veroorzaakt door schuine slagregens, de diepe acnekraters en roestvlekken door de onverbiddelijke elementen die inbijten op de ijzeren brandtrap, ziet het gebouw er de laatste jaren een tikje vervallen uit.

De gevel met al zijn ramen doet denken aan een grote wand vol beeldschermen. Op elk van de schermen speelt een ander programma. Sommige afleveringen zijn onnoemelijk eentonig, andere houden je aandacht

vast, ook al kun je de ondertitels bij het tafereel niet begrijpen.

Omdat de Atlasbewoners met honderdtweeëntwintig op zo'n kleine oppervlakte wonen, lopen ze elkaar in de gangen niet voor de voeten. Dat is een stilzwijgende afspraak waar vrijwel iedereen zich aan houdt. Met tussenpozen van enkele seconden tot een paar lange minuten geven de bewoners, soms met het oor tegen de deur, elkaar de vrijheid om ongestoord de gang door te gaan. Zo heeft de ander even het gevoel alleen te zijn, maar de Atlasbewoners zijn er altijd, bij elkaar, naast elkaar, onder elkaar, boven elkaar, meestal op de achtergrond, soms op de voorgrond. Ze zijn altijd in het gezelschap van hun burens, de mensen die hen op een bepaalde manier het best kennen, die hen horen niezen bij het opstaan, die het hardhandig dichtkletsen van de deuren opvangen als er een onvertogen woord valt, die de stiekeme sigarettenrook ruiken als de kinderen alleen thuis zijn. De Atlasbewoners zijn de altijd nabije burens en soms verre vrienden die hun muren met elkaar delen.

Op dit moment van de dag is het nog kalm in de gangen van het gebouw met veertig appartementen, verdeeld over acht verdiepingen. De stilte en koelte van een klooster heersen voor de ochtendspits, al zullen de eerste stemmen stilaan door de lange gangen komen aanlopen.

Een snelle blik leert hoe gelijkend de deuren van het Atlasgebouw zijn. In hun blootje, zonder verf of opschriften, zijn ze zelfs helemaal hetzelfde: egaal bruin hout met een metaalgrijze knop. Toch klinken ze allemaal anders. Als de bewoners zouden afspreken om beurtelings hun voordeur dicht te slaan, dan zou er één grote symfonie weerklinken. Achter die deuren groeien de verhalen die de bewoners een leven lang met zich zullen meedragen.

Een scheur trekt door de stilte. Buiten davert de grond, alsof een bescheiden aardbeving het Atlasgebouw wakker schudt. Op de eerste verdieping wordt de tweede deur links met groot geweld opengegooid. Een vrouw stormt naar buiten.

Melanie

De alleenstaande moeder Melanie weet zelf ook wel dat ze de laatste tijd prikkelbaarder dan een speldenkussen is, maar wat zij in de kamers van haar hoofd voelt kraken deze maandagochtend om zeven uur, terwijl het koele water in de fluitketel warmte wint en het broodmes in haar hand boven twee sneetjes bruin brood met jonge kaas zweeft, het lunchpakket voor haar zoontje Claus, verbaast haar hevig.

Terwijl Melanie verbijsterd registreert hoe een enorme vrachtwagen de straat indraait en hoe dat monster de straten, de buizen, de ramen, het hele appartementsgebouw doet trillen onder zijn logge, brute gewicht, is het mes in haar hand stil komen te hangen boven het brood.

Even nog is er twijfel, maar ze vergist zich niet: de vrachtwagen knipoogt met zijn oranje richtingaanwijzer en zal afslaan bij het braakliggende terrein tegenover het Atlasgebouw. Wat een grove schending van de rust. Haar tenen vangen het gedaver van de grond op, de onrust plant zich voort door haar lichaam, het mes siddert boven het brood. Dit kan niet, dit mag niet, dit is een vergissing. Iemand moet ingrijpen. Toen enkele maanden geleden een ijzeren omheining was verschenen om het braakliggende terrein aan de overkant af te bakenen en daar een paar dagen later de